

Umeå kommun

skolkontoret@umea.se

2020-05-11

1 (20)

Dnr-SI 2019:7107

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Tomtebogårds skola i Umeå kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Tomtebogårds skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framförallt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning, men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Tomtebogårds skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i *hög utsträckning* skolans utveckling.

Undervisning

Undervisningen främjar i *flera delar* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Utveckla undervisningen så att det finns en lektionsstruktur som innefattar en tydlig avslutning på lektionerna.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i *flera delar* så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att alla lärare och övrig personal på skolan utvecklar och använder ett gemensamt förhållningssätt och strategier i syfte att skapa och upprätthålla studiero, så att alla elever kan ägna sig åt skolarbete.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i *hög utsträckning*.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **31 mars 2021** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– SI 2019:7107) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i *hög utsträckning* skolans utveckling.

Sammanfattande motivering

Rektorn följer upp, analyserar och utvecklar verksamheten. Av utredningen framgår att det sker en uppföljning av elevernas kunskapsresultat. Vidare leder och organiserar rektorn det pedagogiska arbetet för att utveckla undervisningens kvalitet. Vidare finns organiserade förutsättningar för samverkan mellan lärare samt att personalen involveras i skolans utveckling. På skolan finns ett medvetet jämställdhetsarbete.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Rektorn följer upp, analyserar och utvecklar verksamheten

Rektorn skapar en god grund för utveckling av skolan genom att följa upp och analysera skolans resultat avseende undervisningens genomförande, trygghet och studiero samt kunskapsresultat. I detta arbete ges lärarna förutsättningar att medverka och en kompetensutvecklingsdag avsätts för att följa upp och analysera kunskapsresultat, utifrån resultat från nationella prov i årskurs 3 och Skolverkets bedömningsstöd i ämnena matematik och svenska, för de elever som går i årskurs 1 och 2. Av skolans dokumenterade kvalitetsarbete framgår att elevernas resultat på nationella prov har förbättrats samt att resultaten från bedömningsstöden i årskurs 1 och 2 är goda. Rektorn analyserar elevernas kunskapsutveckling både systematiskt och löpande genom att över tid följa elevernas kunskapsresultat. Till exempel har rektorn uppmärksammat att elever som gått vidare till andra skolenheter har vissa kunskapsluckor i matematik och därefter satt in åtgärder på lågstadiet. Rektorn har även uppmärksammat att lärarnas analys av elevernas kunskapsresultat kan vara ofullständig. När detta uppmärksammas av rektorn får lärarna komplettera det som saknas.

Genomförandet av undervisningen följer rektorn upp genom klassrumsobservationer och efterföljande återkopplingssamtal. Rektorn har arbetat vid skolverksamheten sedan läsårsstart 2016. Hittills har rektorn besökt varje lärare en gång per termin, och rektorn har som ambition att göra detta mer frekvent när rektorsprogrammet är avklarat. I arbetslagen analyserar lärarna resultaten av elevenkäten, vilket även elevhälsoteamet gör. När samtliga grupper har följt upp och analyserat resultaten av elevenkäten genomförs en gemensam "open space-workshop" kring resultaten av enkäten. När samtliga uppföljnings- samt utvärderingstillfällen har genomförts sammanställer och fastställer rektorn tillsammans med pedagogisk ledningsgrupp förslag på nya utvecklingsmål och insatser som behöver vidtas inför kommande läsår. Av utredningen framgår att skolans utvecklingsområden för läsåret 2019/20 är "lärande för hållbar utveckling" (LHU), "digitalisering" samt att "alla barn ska lyckas i

skolan". Rektorn uppger att "digitalisering" har varit skolans utvecklingsområde i två år och de två övriga utvecklingsområdena i snart tre år. Skolans gemensamma utvecklingsmål är att alla elever ska nå målen, att alla elever ska känna sig trygga och känna att de lär sig i skolan. I detta arbete är det kooperativa lärandet viktigt, vilket utifrån skolans årshjul sker kontinuerligt med olika insatser för att eleverna ska lyckas.

Rektorn genomför utvecklingsåtgärder och fattar beslut om hur resurser ska fördelas för att bäst möta de behov som finns på skolan. I samband med att elever börjar på skolan och klasser ska bildas, ser hen över elevernas behov. Utifrån elevsammansättningen försöker rektorn matcha mot den eller de lärare som rektorn uppfattar som mest lämplig. Inför läsårsstart 2020/21 kommer rektorn att placera mer resurser i årskurs 1 än vad som har gjorts tidigare, då det enligt rektorn är lättare att få en bra sammanhållning i en grupp eller klass tidigt i årskurs 1, jämfört med senare. Inför att klassindelning och elevsammansättningen ska ske spenderar rektorn tid i förskoleklasserna för att bilda sig en uppfattning.

Rektorn leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete

Skolinspektionens granskning visar att det finns ett strategiskt jämställdhetsarbete på skolan, där alla elever oavsett könstillhörighet ges förutsättningar att lära och utvecklas. Skolan arbetar bland annat med könsnormer som föranleds av att det är flera av eleverna som är osäkra på sin könsidentitet och benämner sig själva som "hen". Arbetet gör personalen medveten om vad de kallar eleverna, vilket till exempel gör att skolpersonalen inte säger "kom nu killar/tjejer" och väljer alternativa ord där könsbenämningen inte står i fokus. Lärare uppger att det också kan finnas organiserade lekgrupper under raster, i syfte att alla ska kunna leka med alla och därmed utveckla leken och relationen mellan eleverna.

Vidare framgår av skolans insända dokumentation att läsförståelsen hos elever i årskurs 1 har ökat. Enligt lärarna har de nu ett större fokus på läsförståelse i undervisningen. Lärare berättar att de har identifierat att pojkar är svagare i läsförståelsen än vad flickorna är och att målet med arbetet med läsförståelse är känt bland personalen, vilket har gett ett positivt resultat. Vidare berättar lärare att de skulle behöva ge mer stöd till de "tysta flickorna som inte syns eller hörs" och att det istället blir de elever som syns och hörs mest som får mer hjälp.

Vidare framgår av granskningen att arbetet med att upprätthålla arbetet med jämställdhet sker regelbundet. Skolan har olika temaveckor, där jämställdhet är ett exempel på tema. Av inkommen dokumentation och i intervjuer med skolpersonal framgår att det är likabehandlingsgruppen som är ansvarig för utvärderingen av skolans likabehandlingsplan samt arbetet med diskrimineringsgrunderna. Likabehandlingsgruppen består av representanter från respektive verksamhet/arbetslag samt kurator som är representant för elevhälsan. Det är likabehandlingsgruppens ansvar att planera och driva dessa temaarbeten.

Vidare visar granskningen att inom ramen för jämställdhetsarbetet arbetar lärare med olika högläsningböcker i undervisningen som berör jämställdhet och minoriteter. Även diskussionsfrågor är ett vanligt förekommande inslag i arbetet. Skolan uppmärksammar också olika händelser som sker under året såsom "rocka sockordagen". Vidare finns i skolbiblioteket en sektion med böcker som omnämns "Olika", vilka kan hjälpa lärare att behandla jämställdhet i undervisningen, och uppmuntra elever som är intresserade att läsa någon av de böckerna. Lärare berättar att det är upp till varje lärare hur stor del av sin undervisning hen väljer att koppla till aktuellt tema, men uppger att alla ska göra någonting. Lärare uppger vidare att det även förekommer inslag av jämställdhetsarbetet i det dagliga arbetet. Lärare arbetar med att låta talutrymmet i klass fördelas så tillvida att ordet fördelas ut till varannan pojke varannan flicka. I arbetet med källkritik tittar elever på annonser där lärare försöker medvetandegöra eleverna kring reklam och genus. Lärarna uppskattar att eleverna har en förståelse för varandra och att de numera är duktiga på att acceptera varandras olikheter. Eleverna uppger i intervju att det inte spelar någon roll om man är flicka eller pojke på skolan. "Det är lika för alla, alla är lika fina", säger eleverna.

Rektorn leder och organiserar det pedagogiska arbetet för att utveckla undervisningens kvalitet

Skolinspektionens granskning visar att rektorn ger en tydlig och genomarbetad ledning i hur det pedagogiska arbetet på skolan ska bedrivas. Av utredningen framgår att det är många ansvarsuppgifter som är förlagda på lärarna, vilket enligt rektorn är en förutsättning för att skolan ska utvecklas. För detta arbete ges aktuella lärare förutsättningar i form av tid som är ämnad för skolutveckling och där skolans utvecklingsområden diskuteras. Förstelärarna på skolan utgör en pedagogisk ledningsgrupp, där rektorn deltar under innevarande läsår. Rektorn uppger att gruppen delvis arbetar med skolans utvecklingsområden men att det även finns tid avsatt för kooperativt lärande, bedömning och analyser av bedömningsstöden, samt för att följa upp skolans kunskapsresultat.

Vidare framgår i granskningen att lärare ges förutsättningar för att samverka regelbundet under läsåret. Lärarna avgör i vilken omfattning de använder tiden för samplanering under läsåret, men att de i samband med terminsuppstart även ges tid för planering. Vissa lärare har valt att arbeta och planera tillsammans fullt ut i en årskurs, medan lärare i andra årskurser har valt att göra det till viss del eller inte alls. Lärarna berättar att de kontinuerligt följer upp om de insatser och anpassningar som genomförs får effekt hos eleverna. Detta gör ansvariga klasslärare. Det finns även övriga konstellationer där personalen ges organisatoriska förutsättningar att bedriva skolutveckling. Vid dessa tillfällen diskuteras exempelvis arbets- och förhållningssätt i klasserna, lärande om hållbar utveckling (LHU).

Granskningen visar vidare att rektorn försäkrar sig om att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen. En av skolans insatser för att förbättra

undervisningen under 2019/20 är att arbeta med kooperativt lärande. Lärare uppger att det är rektorn som är drivande och sätter upp strukturen för hur det arbetet ska ske. Lärarna är överens om att det kooperativa lärandet har färgat klassrummen på skolan och att arbetssättet har utvecklat undervisningen i positiv bemärkelse.

Vidare visar granskningen att det finns en planerad introduktion av nyanställda och obehöriga lärare. Rektorn uppger att hen i samband med nyanställningar inför skolstart förbereder ett informationsbrev som innehåller ett välkomstbrev och praktisk information inför arbetsstart. Efter första arbetsdagen, vid läsårsstart, har rektorn en introduktionsdag. Vid tillfället berättar rektorn om skolans historik, skolans mål med mera. Nyexaminerade lärare får en utsedd mentor. Rektorn förlägger uppföljningsmöten med nyanställda lärare efter cirka en månad. Utöver skolans eget system med nyanställda har Umeå kommun ett eget system för nyanställda lärare i kommunen. På skolan finns det en ansvarig personal som sköter skolans vikarieanskaffning. Den personen ser till att vikarien får all nödvändig information i samband med att vikarien anländer till skolan. Rektorn uppger att skolan framförallt använder samma vikarier som är bekanta med eleverna och verksamheten.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar *i flera delar* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Eleverna ges ett aktivt lärarstöd och en undervisning som består av olika typer av uppgifter och aktiviteter så att det blir en variation och balans. Vidare görs eleverna delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande. Samtidigt visar granskningen att det ofta saknas en tydlig struktur när det är dags att avsluta lektionerna och därmed går eleven ofta miste om ett sammanfattande lektionsslut. I granskningen framkommer att undervisningen inte i tillräcklig omfattning utmanar de elever som har förutsättningar att nå längre.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömning utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Undervisningen genomförs så att eleverna görs delaktiga i sitt lärande

Skolinspektionens granskning visar att eleverna görs delaktiga i sitt eget lärande. I den inskickade dokumentationen och av intervjuer med elever och skolpersonal framgår att det kooperativa lärandet är ett implementerat arbetssätt på skolan. Det bidrar till att elever blir delaktiga i undervisningen och får möjlighet att reflektera över sitt lärande. Lärare berättar att syftet med det kooperativa lärandet är bland annat att barnen ska lära sig att hjälpa varandra. En del i detta är den så kallade "axelkompisen", det vill säga klasskompisen som eleven vänder sig till först innan hen söker hjälp av läraren. På så sätt tränar "axelkompisen" på att få förklara sina kunskaper för någon annan, vilket leder till att eleven utvecklar och blir delaktig i sitt lärande och befäster sina egna kunskaper genom att hjälpa andra klasskamrater. Eleven som söker hjälp tar ansvar för sitt lärande då hen eftersöker hjälp för att förstå uppgiften. Vid skolbesöket berättar lärare om en uppgift, kallad "Karusellen", vars namn beskriver uppgiften. Uppgiften innebär att elever i grupp får gå runt på olika stationer, där gruppen till exempel ska författa en text eller besvara uppgifter. I gruppen stöttar eleverna varandra. Sedan byter grupperna station och antingen fortsätter på något som en annan grupp har påbörjat eller besvarar en ny uppgift. Uppgiftens karaktär är av sådan art att den kan användas både för att aktivera elevernas förförståelse inför ett nytt arbetsområde, eller för att sammanfatta och repetera ett kunskapsområde.

Vidare visar granskningen att lärare använder metoder för att planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna. Lärare uppger att de kan skriva upp kunskapsmål med lektionen på tavlan. Utvärderingen kan se ut på olika sätt. Elever kan till exempel få säga högt och reflektera över sitt lärande mot målen inför sina klasskamrater, visa med tumme upp eller ner, på exit-lappar eller att lägga pannan mot bänken, blunda och visa med handen när läraren ställer frågor. Elever bekräftar att de är delaktiga i sitt lärande och får reflektera över sitt eget lärande. Några elever berättar att det i ett klassrum finns en låda, dit eleverna kan stoppa lappar där de berättar hur en lektion har varit.

Undervisningen stimulerar och utmanar till viss del eleverna utifrån varje enskild individs behov och förutsättning.

Skolinspektionens granskning visar att lärare till viss del arbetar aktivt med att förstärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Rektorn uppger att skolan

arbetar för en tydlig och strukturerad undervisning, så att olika elevers behov av stimulans och utmaning kan mötas. Bland lärare på skolan finns ett samarbete, avseende samplanering av lektioner och undervisning som är under utveckling. Utvecklingsarbetet innebär främst att lärare hjälps åt med att planera undervisningen. Lärarna som undervisar i årskurs 1, vid tiden för skolbesöket, har ett pågående och utvecklat arbetssätt avseende planeringen av undervisningen för årskurs 1. Rektorn bekräftar att det finns en likvärdighet i undervisningen i årskurs 1. Lärare och rektorn uppger att undervisningsnivån har höjts i och med samplaneringen av undervisningen. De flesta klasserna på skolan har två lärare i klassrummet samt en eller flera resurspersoner för att kunna arbeta med elevers motivation och stötta elever i klassrummet. Skolan har sedan höstterminen 2019 även startat en mindre studiegrupp, som kallas "flexgruppen" för elever som under en period behöver pedagogiska lösningar och undervisning på ett annat sätt än i klassrumsmiljö. "Flexgruppen" startade på ett initiativ av specialläraren på skolan. Av intervjuer med skolpersonal framgår att införandet av "flexgruppen" och de metoder som specialläraren använder sig av i gruppen har fått en mycket positiv effekt för dessa elever.

Granskningen visar att undervisningens innehåll och arbetssätt till viss del är anpassat till aktuell elevgrupp. Av lektionsobservationer och intervju med elevhälsan framgår att det sker en individanpassad undervisning i klassrummet, samt att det finns flera elever som har en resursperson knuten till sig som stöttar eleven vid undervisningen i klassrummet. Dock säger lärare att de ser en utmaning med att tillhandahålla en undervisning som innehåller utmaningar och stimulans på rätt nivå till alla elever. De känner en svårighet med att anpassa uppgifter i den grad att uppgiften ska passa till alla elever i klassen. Lärarna påtalar att det är många elever i respektive klass som har särskilda behov och som behöver mer stöd. Vidare uppger elevhälsan att det finns ett utvecklingsområde för skolan som riktar sig mot extra anpassningar på gruppnivå. Representanter från elevhälsan berättar att arbetet med extra anpassningar för elever i klassrummen behöver utvecklas både på individ- som gruppnivå.

Vidare visar granskningen att elever i de flesta fall blir utmanade i sin undervisning. Elever ger olika exempel på alternativa uppgifter som de kan få av lärare om de vill träna mer eller bli mer utmanade i ämnet. Alla elever arbetar i olika matematikböcker. Lärarna berättar dock att de inte hinner med de elever som behöver mer stimulans och utmaning i sin undervisning fullt ut. Mycket av lärarnas tid går till eleverna med stora stödbehov, att hjälpa och få dem att förstå genomgången samt uppgiften.

Undervisningen är målfokuserad, varierad samt innehåller ett aktivt lärarstöd

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Av intervjuer med lärare och elever framkommer att undervisningen består av olika typer av uppgifter och aktiviteter så att det blir en bra balans.

Granskningen visar att lärarna till viss del har en gemensam lektionsstruktur och arbetar med varierade arbetsformer. Vid lektionsobservationer noterar Skolinspektionen att lärare, i de flesta klasserna, arbetar med bildstöd vilket tydliggör lektionens syfte och arbetsområde. Eleverna berättar att de i flera av klasserna har olika tecken som de kan visa om det är något som eleven inte har förstått vid till exempel en genomgång. Då uppmärksammar läraren och kan förklara på ett annat sätt. Vidare visar granskningen att eleverna ges ett aktivt lärarstöd. Det finns flera exempel på hur lärare gör detta för att elever ska komma igång och bibehålla sitt engagemang. Ett exempel är "nyckelknippan". I en av klasserna, som observerades under skolbesöket, synliggjordes att eleverna använde "hjälpnycklar" som de placerade på bänken. "Nyckelknippan" bestod av olika laminerade lappar med olika färg på pappret som med text signaler till läraren hur det går för eleven. Elever berättar att den röda "hjälpnyckeln" betyder "kom nu, jag behöver hjälp!", den gula betyder "kom om ingen annan behöver hjälp" och den gröna att det går bra, och ingen hjälp behövs just nu. Om läraren noterar att det är många röda "hjälpnycklar" förstår läraren att eleverna inte har förstått och har då en extra genomgång för alla elever samtidigt.

Granskningen visar att undervisningen mestadels är strukturerad. Vid lektionsobservationer skildras olika exempel på hur lärare inleder sina lektioner på intresseväckande sätt samt hur syfte och mål med lektionen tydliggörs. Vid lektionsstart kan elever mötas av musik och bildspel som ger inblick i eller återkoppling till något som eleverna arbetar med. Elever kan också innan lektionen startar, varva ner efter en rast, genom tyst läsning med låg instrumentell musik i bakgrunden.

Vid en lektionsobservation, noterar Skolinspektionen, att läraren har skrivit en ledtråd, "gömd men inte glömd" till eleverna som lektionen i "Grej of the day" ska handla om. Eleverna får räcka upp handen och gissa vad ledtråden innebär. När gåtan är löst har läraren en genomgång om ämnet, Anne Frank. När läraren är färdig med genomgången förklaras syfte och mål med lektionen och uppgiften introduceras, att skriva en berättelse. Som stöd för eleverna med uppgiften berättar läraren, samtidigt som hen visar visuellt på smartboarden vilka delar som ska finnas med i en berättelse.

Eleverna ställer frågor om uppgiften. Läraren besvarar de frågor som eleverna med uppräckt hand ställt.

Vidare visar granskningen att det inte finns någon struktur för hur en genomtänkt och sammanfattande avslutning på lektioner ska genomföras. Elever berättar att vanliga lektionsavslut är att lärare klappar i händerna och säger: "nu ska vi avsluta", eller "det var all tid vi hade för den här lektionen", eller "jag märker att ni har blivit trötta". Vid lektioner observerar även Skolinspektionen att lärare tidsatt lektionens olika delar och använder en time-timer med visuell nedräkning för att på så sätt tydliggöra att lektionen snart är slut. Lärare uppger i intervju att det inte finns något gemensamt arbetssätt för hur lärare ska avsluta lektionerna, utan varje enskild lärare har sitt eget sätt. Lärare säger att "ibland tar lektionstiden slut". Lärarna är överens om att time-timern är ett bra sätt att ha koll på tiden. Rektorn bemöter detta i intervju och har samma uppfattning som Skolinspektionen, att lärarna ofta saknar genomtänkta avslut. Rektorn har efter sina genomförda lektionsobservationer diskuterat detta med lärarna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Utveckla undervisningen så att det finns en lektionsstruktur som innefattar en tydlig avslutning på lektionerna.

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen behöver struktureras med sammanfattande avslut på lektionerna så att det blir tydligt för eleverna vad som är syftet med olika arbetsmoment.

En viktig del i en undervisning som är välstrukturerad och organiserad är att läraren ser till att det finns en struktur på lektionerna, som innefattar, genomförande och en uppföljande avslutning. Någon form av introduktion inför varje lektionsstart behövs dock för att tydliggöra för eleverna vad de förväntas lära sig under lektionen samt kan underlätta för dem att bli omotiverade att arbeta under lektionen. På motsvarande sätt behöver varje lektion få en avslutning. Det är dock rimligt att det förekommer lektioner i ett ämne där syftet inte behöver tydliggöras under den specifika lektionen. Syftet med avslutningen är att läraren sammanfattar undervisningens olika delar och relaterar eller återknyter till syftet med lektionen för att innehållet ska uppfattas som meningsfullt för eleverna.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn säkerställer och följer upp att alla elever ges en strukturerad undervisning med en uppföljande avslutning, vilket kan exempelvis genomföras vid lektionsobservationer. Detta arbete innebär att syftet i såväl arbetsmomentet som sammanfattas i avslutningen behöver varar tydligt för alla elever.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar *i flera delar* så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Sammanfattande motivering

Det finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolan men, endast till viss del ett samlat arbete med att skapa studiero.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Det finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolan

Skolinspektionens granskning visar att det i stort sett finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolan. Det framgår att skolans personal arbetar gemensamt för en trygg skola. Lärare berättar i intervju att det finns ett projektarbete för att skapa trygghet för eleverna som sträcker sig från verksamheten i förskoleklass till de äldsta elevgrupperna. Projektet pågår under en längre tidsperiod under läsåret, men det startar hos eleverna i förskoleklass. Deras uppgift är att måla en bakgrund på ett pappersark, sedan skickas bakgrundsarken vidare till eleverna i årskurs 1 som ska rita figurer på bakgrunderna. Eleverna i årskurs 2 ska hitta på sagor utifrån det material som de får till sig innan det slutligen landar hos eleverna i årskurs 3 vars uppgift blir att göra en film. Eleverna i årskurs 3 får göra prao på förskoleavdelningarna som är placerade i anslutning till skolans lokaler.

Granskningen visar att Tomtebogårds skola genomför trygghetsenkäter som alla elever i Umeå kommun genomför. Utifrån resultaten av enkätsvaren har skolan noterat att tryggheten bland skolans elever är god. Elevhälsan uppger att skolan har riktade insatser för att öka tryggheten, såsom organiserade rastaktiviteter, att en vuxen deltar i "bollspel" där det kan uppstå konflikter, en vuxen följer alltid eleverna till matsalen, lärare kan släppa ut elever i omgångar för att undvika konflikter vid påklädning inför rast. Skolan har både trivselregler som gäller för skolan i stort och regler anpassade och skapade av klasserna. Elever uppger att exempel på regler som finns på skolan är att inte springa inomhus, inte svära, inte använda mobiltelefoner. Det finns ett så kallat "LHU-råd" (lärande för hållbar utveckling) på skolan. I rådet ingår en elevrepresentant från varje klass och verksamhetsform på skolan, förskolechef och rektorn. Rektorn uppger att vid dessa träffar får eleverna bland annat vara delaktiga i revideringen av skolans plan mot kränkande behandling.

Vidare framgår av utredningen att personalen på skolan har ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att skapa trygghet. Av inkommen dokumentation och av intervjuer med skolans personal framkommer att det finns en likabehandlingsgrupp som leds av skolans kurator. Gruppen träffas minst varannan vecka. I likabehandlingsgruppen behandlas bland annat kränkingsärenden. Lärare uppger att det finns en samsyn bland personal vad som gäller vid händelser som innefattar kränkande behandling. Vidare berättar lärare att de skriver många incidentrapporter och att de hellre skriver "en för mycket än en för lite".

Trots att det finns ett medvetet trygghetsarbete på skolan framkommer att det ändå finns tillfällen då elever känner sig otrygga. Intervjuade elever uppger att det är ett fåtal elever på skolan som förhåller sig till skolans trivselregler. Det förekommer att elever använder ett otillåtet språkbruk och det finns elever som är utåtagerande och slår andra elever. Enligt elever och personal kan det stundtals upplevas otryggt för eleverna. Vid en av de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomförde i samband med skolbesöket uppstod ett slagsmål mellan två elever under lektionen. Lärare bekräftar att det finns elever på skolan som är utåtagerande mot andra elever, men uppger även att det har blivit bättre. Rektorn berättar att om elever inte förhåller sig till trivselreglerna får eleven en tillsägelse, om uppförande fortsätter kontaktar läraren vårdnadshavare och vid behov kan det bli möte tillsammans med elev, vårdnadshavare, lärare och eventuellt rektor.

Skolan arbetar till viss del för att skapa studiero

Skolinspektionens granskning visar att det inte finns ett samlat arbete som är tillräckligt för att skapa en skolmiljö som präglas av studiero för alla elever.

Observationer och intervjuer bekräftar att Tomtebogårds skola inte har tillräckligt med gemensamma strategier, som är tydliga för skolans personal att förhålla sig till i arbetet med att skapa studiero. Av intervjuer med lärare och elevhälsa framgår att det inte sker någon samverkan i arbetet som avser elevernas studiero.

I den inskickade redovisningen uppger huvudmannen att Tomtebogårds skola har uppmärksammat ett lägre resultat i skolans elevenkät avseende studiero i förhållande till övriga elever i Umeå kommun som har svarat i samma enkätomgång. I Skolinspektionens enkät från hösten 2018 framgår att indexvärdet i området "studiero" ligger under rikets snitt.¹ I samtliga intervjugrupper med elever från olika årskurser framkommer att eleverna upplever att de inte har en tillfredsställande studiero i klassrummet. Det finns elever som stör andra elever under lektionstid genom att elever pratar i en högre ljudnivå med varandra, kastar lappar till varandra och elever som går runt i klassrummet. Detta bekräftas av de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomförde i samband med skolbesöket. I fyra av totalt sex genomförda lektionsobservationer förekom inslag av ovannämnda exempel på att alla elever inte får en utbildning som präglas av studiero.

Vidare uppger lärare att det inte bedrivs något samlat arbete för att förbättra studieron i klassrummet. Studieron har heller inte diskuterats med elevhälsan. Lärarna berättar att elevhälsan kan stötta och ge vägledning om de efterfrågar detta. Elevhälsan uppger i intervju att de känner till att studieron inte är bra. Det har bland annat framkommit i de trivselenkäter som eleverna får genomföra samt i elevmöten som sker på initiativ av representanter från elevhälsan. Elevhälsan uppger samstämmt att studiero är ett område som skolan har som en utmaning att arbeta med och att det är framförallt vissa klasser som "sticker ut". Speciallärare berättar om vikten av elevernas fysiska lärmiljö, vilket bland annat innebär hur det ser ut i klassrummet. Det kan handla om att skärma av i klassrummet för elever och minska ett "rörligt" intryck som exempelvis, vad finns uppsatt på väggarna, vad står på tavlan. Speciallärare berättar att detta kan vara faktorer som kan störa elever med koncentrationsproblem. Lärarna känner till att de ska NPF- (neuropsykiatrisk

¹ Skolinspektionen genomför Skolenkäten som en del av granskningen av skolverksamheten i landet. Enkäten riktar sig till elever, föräldrar och pedagogisk personal och genomförs löpande med en två årsfrekvens för alla skolor, Enkätresultat finns på webbplatsen <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokA>

funktionsnedsättning)säkra sina klassrum men att det med all säkerhet inte sker. När lärarna blir påmind om att ta bort sådana saker som kan skapa ett rörigt intryck för elever kan det under en period bli en bättre lärmiljö. Enligt elevhälsan är det inget som är varaktigt utan efter en tid, när elever skapar nya alster som sätts upp på väggarna kommer det röriga intrycket tillbaka.

Representant från elevhälsan uppger att det ska finnas taktila hjälpmedel för elever att sysselsätta sig med under lektioner. Vid några lektionsobservationer som Skolinspektionen genomförde vid tidpunkten för besöket skildras exempel på olika hjälpmedel som lärare vidtar för att skapa studiero men som endast ger en kort effekt.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att alla lärare och övrig personal på skolan utvecklar och använder ett gemensamt förhållningssätt och strategier i syfte att skapa och upprätthålla studiero så att alla elever kan ägna sig åt skolarbete.

Av granskningen framgår att rektorn behöver utveckla skolans samlade arbete med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero. Granskningen visar att skolan har identifierat att det behövs ett omtag med arbete kring studiero och att det inte finns en samsyn bland lärare och annan personal kring hur de ska arbeta för att skapa studiero.

Utbildningen ska utformas så att eleverna har en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I detta ingår att alla som arbetar i skolan har ett gemensamt förhållningssätt och att det finns en medvetenhet om hur trygghet och studiero påverkar lärandet i undervisningen. Det är även viktigt att undervisningen genomförs så att elever inte blir störda när de utför sitt skolarbete. Av denna anledning behöver lärare vidta åtgärder för att skapa och upprätthålla studieron i klassrummen, liksom ändamålsenliga åtgärder för att återställa ordningen när det behövs.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med personalen reflekterar och diskuterar över hur gemensamma strategier och förhållningssätt i det samlade arbetet med att skapa studiero på skolan fungerar. Strategierna och förhållningssätten kan därefter behöva omprövas. De gemensamma förhållningssätten kan till exempel innefatta att lärarna har samma uppfattning om vilken ljudnivå eller vilka störande moment som inte är tillåtna i klassrummen, hur lärarna ska agera åtgärdande vid ordningsproblem, hur lärare ska bemöta utåtagerande elever eller hur

undervisningens genomförande påverkar studieron. Rektorn behöver säkerställa att alla lärare följer de gemensamma besluten om hur studiero ska skapas och upprätthållas.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betygssättning ges i *hög utsträckning*.

Sammanfattande motivering

Rektorn analyserar avvikelser i bedömningar i syfte att upptäcka om det sker en likvärdig bedömning. Vidare skapar rektorn förutsättningar för lärarna att samverka för att kvalitetssäkra sin egen bedömning.

Rektorn analyserar eventuella avvikelser i lärarnas omdömen i syfte att upptäcka eventuella avvikelser

Skolinspektionens granskning visar att rektorn analyserar identifierade avvikelser i lärarnas bedömningar på ett strukturerat sätt, i syfte att säkerställa en likvärdig bedömning på skolan. Av information från huvudmannen och av intervjuer med rektorn och lärare framgår att det finns en rutin för hur arbetet med detta genomförs på skolan. Lärarna använder Skolverkets bedömningsstöd i ämnena matematik och svenska för de elever som går i årskurs 1 och 2 samt ett screeningtest för elever i årskurs 2. Vid lärarnas gemensamma mötesträffar diskuterar lärarna och följer upp resultat av de bedömningssamtal som lärarna har haft. Lärarna uppger att de kontinuerligt följer upp mot bedömningsstöden, vilket görs efter ett nytt område i ett ämne. Eleverna testas efter ett arbetsområde så att lärarna kan göra en bedömning av hur eleverna ligger till kunskapsmässigt och uppmärksamma elever som är i behov av extra stöd i sitt lärande.

Lärare uppger att de nationella proven används som ett komplement i lärarnas bedömning av eleverna. Resultaten analyseras och tas med i den resultatuppföljning som lärarna gör i slutet av årskurs 3. Resultat och den kunskapsbedömning som lärarna gör, förs sedan vidare till nästa skola som eleven börjar på i årskurs 4.

Av redovisade kunskapsresultat från huvudmannen som avser andelen elever i årskurs 1 som nått nationella mål/kunskapskrav i läsförståelse vid läsårets slut, visar resultaten på en ökning. Från läsåret 2018 presenteras att 92 procent av flickorna, samt 88 procent av pojkarna har uppnått målet i läsförståelse. Vidare redovisas resultat för läsförståelse för 2019, där flickorna uppnår 100 procent måluppfyllelse och pojkarna uppnår 94 procent. Lärarna förklarar att förbättringen av elevernas resultat är ett kvitto på att det har varit en medveten satsning med fokus på läsförståelse.

Rektorn ger förutsättningar för att kunna samverka gällande kvalitetssäkring av bedömning

Skolinspektionens granskning visar att rektorn ger lärarna förutsättningar att föra samtal kring bedömningar i syfte att verka för likvärdighet. Av inkommen redovisning och av intervjuer med skolpersonal framgår att lärarna ges förutsättningar som avser sambedömning av de nationella prov som genomförs i årskurs 3. Lärarna som undervisar eleverna i årskurs 3, hjälps åt med rättningen av de uppsatser som eleverna skriver som är ett av delproven inom nationella provet i svenska. Efter samrättningen analyserar lärarna resultaten under en dag som är avsatt för detta ändamål.

Av inkommen redovisning från huvudmannen framgår även att skolans lärare diskuterar bedömning av Skolverkets bedömningsstöd tillsammans med förskoleklasslärarna. Lärare uppger att specialläraren kan delta i sambedömningar, framförallt i de fall där elever har åtgärdsprogram.

På Skolinspektionens vägnar

X Stina Linder

Stina Linder

Beslutsfattare

Signerat av: Stina Linder

X Ann-Sofie Andersson

Ann-Sofie Andersson

Föredragande

Signerat av: Ann-Sofie Andersson

I handläggningen av ärendet har även utredare Emma Steen och Robert Sondell medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer
- Tre gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektorn arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 24 och 25 februari 2020. Besöket genomfördes av utredarna Ann-Sofie Andersson och Emma Steen.

Tomtebogårds skola är en kommunal grundskola som är belägen i Umeå kommun. Inför läsåret 2017/18 blev skolan en F-3-skola från att tidigare har varit en F-2-skola. Tomtebogårds skola leds av en rektor. Vid tiden för Skolinspektionen besök hade skolan 192 elever i årskurserna 1-3.